

DEBRECEN MEGYEI JOGÚ VÁROS ÖNKORMÁNYZATA KÖZGYŰLÉSÉNEK

...../2017. (.....) önkormányzati rendelete

A helyi jelentőségű természeti értékek védelméről szóló 24/2006. (VIII. 14.) önkormányzati rendelet módosításáról

Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlése a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 24. § (1) bekezdésében és 36. § (1) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján, a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény 46. § (1) bekezdésében meghatározott feladatkörben eljárva,

Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 1/2013. (I. 24.) önkormányzati rendelet 59. § (2) bekezdés 20. pontjában meghatározott feladatkörében eljáró Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének Környezetvédelmi és Városfejlesztési Bizottsága, továbbá

a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény 48. § (3) bekezdésében biztosított véleményezési jogkörében eljáró Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal Debreceni Járási Hivatala - Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztály, a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 24. § (4) bekezdésében biztosított véleményezési jogkörében eljáró Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság véleményének kikérésével a következőket rendeli el:

1. §

A helyi jelentőségű természeti értékek védelméről szóló 24/2006. (VIII. 14.) rendelet (a továbbiakban: R.) 4. melléklete helyébe az 1. melléklet lép.

2. §

Hatályát veszti a R. 2. mellékletének

- a) 15. pontja és
- b) 25. pontja.

3. §

E rendelet a kihirdetést követő napon lép hatályba.

Dr. Szekeres Antal
jegyző

Dr. Papp László
polgármester

1. Debrecen Megyei Jogú Város Helyi Jelentőségű Védett Természeti Területeinek Természetvédelmi Kezelési Terve

1.1. Természetvédelmi gyakorlati célkitűzések

- a) A területek természetes és természetközeli erdeinek fenntartása, állapotának helyreállítása, felújítása, az erdők szukcessziós, regenerációs folyamatainak fenntartása és elősegítése, természetes élőviláguk megőrzése, helyreállítása.
- b) A tájidegen és nem őshonos fafajú erdők természetközeli alakítása, a monokultúrák felszámolása.
- c) A természetes és természetközeli állapotú vizes élőhelyek és élőviláguk sokféleségének megőrzése.
- d) A területek vízháztartásának javítása.
- e) A gyepek megőrzése, biológiai sokféleségének fenntartása, növelése.
- f) A jellegzetes mozaikos erdőpusztai tájkép megőrzése.
- g) A védett természeti értékek állományainak megőrzése, növelése.

1.2. Természetvédelmi stratégiák

- a) A nem őshonos és tájidegen fafajú erdők, monokultúrák fokozatos fajokcserés átalakítása a területre jellemző természetes erdőtársulások irányába.
- b) A természetes, vagy természetközeli állapotú erdőállományok véghasználatának kitolása a biológiailag lehetséges legvégső korig.
- c) Az éger és fűz ligetek, tölgy-kőris-szil ligeterdők és homoki és gyöngyvirágos tölgyesek gazdasági hasznosításának alárendelése a természetvédelmi céloknak.
- d) Invazív növényfajok állományának visszaszorítása.
- e) A lápok, vizes területek vízviszonyainak rekonstruálása, mesterséges kiszáritásuk megakadályozása.
- f) Az értékes lágyszárú növényzettel rendelkező láprétek, lápi területek elcserjésedésének megállítása.
- g) A degradált gyepek helyreállítása.
- h) A gyepek átalakításának megakadályozása.
- i) A szántóföldi művelés környezetterhelésének mérséklése.
- j) A védett fajok állományainak, élőhelyeinek megőrzése, károsításuk megelőzése.

1.3. Természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

1.3.1. Művelési ághoz nem köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

1.3.1.1. Élőhelyek kezelése, fenntartása

- a) A vizes területek mesterséges lecsapolását meg kell szüntetni olyan módon, hogy a környező területek gazdasági hasznosítását ne veszélyeztesse.
- b) A lápok ökológiai vízkészletének biztosítása érdekében a lecsapoló csatornákon vízvisszatartást kell alkalmazni úgy, hogy az a környező területek jogos használatát ne veszélyeztesse.
- c) A védett területeken a gépjárművek közlekedésére a meglévő utakat kell használni.
- d) A területre hazánkban nem őshonos vadfaj újonnan nem telepíthető be.
- e) A területen új belvíz levezető csatornák nem létesíthetők.

1.3.1.2. Fajok védelme

a) Nedves kaszáló területeken, földön fészkelő, fokozottan védett faj (pl. haris) megtelepedése esetén a természetvédelmi hatóság a kaszálást esetileg térben és időben korlátozza.

b) Mesterséges tavakon, víztározókon a fokozottan védett cigányréce jelenléte esetén a vízivad vadászatot a természetvédelmi hatóság október 1-ig korlátozhatja.

c) A védett területen vadon élő növény- és állatvilágnak - a vadászható és halászható fajok kivételével - minden faja védett, azokat elpusztítani, gyűjteni, szaporodásukban, élettevékenységükben zavarni tilos.

d) Minden olyan tevékenység (növényzet égetése, homokfal bontásával fészkek rombolása, stb.), amely a védett fajok pusztulását idézi elő, fokozottan védett fajok szaporodását zavarja, hatósági eljárást von maga után.

e) A védett területen mezőgazdasági munkagépeket vadriasztó berendezéssel kell ellátni.

1.3.1.3. Terület és földhasználat

Új bányák, hulladéklerakók, szennyvíztisztítók, ipari létesítmények a védett területen nem hozhatók létre.

1.3.2. Művelési ághoz köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

1.3.2.1. Gyeppek kezelése

a) Védett gyepterület erdősítése, fásítása csak különlegesen indokolt esetben és csak degradált, vagy telepített gyepon végezhető, pl.: védelmi, tájképvédelmi fasor, erdősáv kialakítása, tájképi rekonstrukció céljából.

b) A védett gyepeken trágya, vagy más anyagok depózása, hígtrágya kihelyezés, műtrágyázás és egyéb vegyszerhasználat nem végezhető.

c) Szilárd szerves trágya egyedi elbírálással a természetvédelmi hatóság engedélyével juttatható ki gyepterületre.

d) Tilos a természetes, vagy természetközeli állapotú gyepek talajlazítása, felülvetése.

e) A nedves, felázott gyepekre gépjárművel ráhajtani nem szabad.

f) Azokban a „gyep” művelési ágban nyilvántartott zombéksásosokban, magassásosokban, lápréteken, amelyeket az elgyomosodás és a beerdősülés nem veszélyeztet, de taposásra érzékenyek, kaszálás, szárzúzózás, legeltetés nem végezhető. Erről a gazdálkodókat előzetesen tájékoztatni kell.

g) A legelők elsősorban marhával és juhhal, illetve kisebb létszámú lóval, kecskével legeltethetők.

h) Kiegészítő takarmányozás a gyepeken nem végezhető.

i) Liba és sertés legeltetése a védett gyepeken nem végezhető.

j) A gyepek védett, vagy fokozottan védett növények által benépesített foltjain a legeltetés időbeli korlátozására is sor kerülhet a virágzás és termésérés idejére.

k) Kaszálásra érzékeny védett növényfajok előfordulási helyeit a természetvédelmi hatóságnak a területen gazdálkodó jelenlétében előzetesen ki kell jelölnie és kihagyni a kaszálásból.

l) A lekaszált szénát a gyepterületekről minden esetben le kell hordani.

m) Gyepterület más célú hasznosítása, beépítése csak természetvédelmi érdekből engedélyezhető (pl.: legeltetést segítő létesítmények).

n) Az invazív növényfajok terjedését elsősorban kaszálással, szárzúzással vissza kell szorítani.

1.3.2.2. Szántók kezelése

a) A légi vegyszerezés tilos!

b) Kizárólag az ún. zöld és sárga vegyszerek használata engedélyezhető.

c) A biogazdálkodás a területen ajánlott, ezért az ilyen gazdálkodást folytatókat a természetvédelmi vagyonkezelésben álló szántók bérbeadásánál előnyben kell részesíteni.

d) Az értékes gyepek, láprétek, lápok védelme érdekében a közjük ékelődő, természetvédelmi vagyonkezelésben levő szántók visszagyepesítendőek, esetleg a termőhelynek megfelelő fafajokkal erdősítendőek.

1.3.2.3. Erdők kezelése

- a) Törekedni kell arra, hogy az erdősítésben használt szaporítóanyag (mag, csemete) helyi származási körzetből kerüljön ki.
- b) Az elegyítés érdekében a csemeteültetéssel történő mesterséges erdőfelújítások során már az első kivített is több fafajjal kell elvégezni.
- c) A tölgyesek és tölgy-kőris-szil ligeterdők felújításánál teljes talajelőkészítés nem végezhető. Ajánlott a pásztás talajelőkészítés alkalmazása.
- d) A magvetés esetén pótlásokkal kell az elegyítést megoldani.
- e) Az elegyítés módja szálánkénti vagy csoportos, a csoportok területe legfeljebb 500 m² legyen.
- f) A faállomány-nevelés (tisztítás, gyérítés) a modell táblák szerint, de a természetes erdőtársulás gerincét adó fafajok érdekeit szem előtt tartva és nem a fatömeg produkcióra kiélezve történjenek. A nem őshonos fafajok (pl. akác, kései meggy, zöldjuhar, amerikai kőris stb.) kiszorítására kell törekedni. Kímélni kell a ritkább elegyfákat, főként a vadgyümölcsöket.
- g) Az erdők felújítása és ápolása során a felújítási területről a nem őshonos fafajokat ki kell szorítani!
- h) Az egészségügyi termelések során az őshonos fafajú állományokban minimum hektáronként 3 odvas, vagy száraz törzset meg kell hagyni.
- i) A tájra jellemző őshonos fafajokkal történő egységes felújítás érdekében nem őshonos fafajú (akác, erdei fenyő, nemesnyár stb.) erdőállományokban a tarvágás mérete a 3 ha-t meghaladhatja.
- j) Véghasználat utáni kituskózás esetén tuskóprizma őshonos fafajú erdőállomány szélére nem helyezhető el.
- k) Az őshonos fafajú erdőrészek véghasználata esetén hagyásfákat kell visszahagyni a természetvédelmi hatósággal történt helyszíni kijelölés alapján.
- l) Hagyasfaként csak őshonos fafajú példányok maradhatnak vissza.
- m) Fahasználati korlátozásra bármely erőterületen sor kerülhet, ha azt fokozottan védett faj, vagy védett fajok jelentős állományának megőrzése indokolja. Védett és fokozottan védett növények esetén a korlátozás huzamosabb idejű lehet.
- n) Láp és ligeterdőben, homoki tölgyesben az erdészeti kezelés kizárólag a nem őshonos fafajok eltávolítására szorítkozhat.
- o) Az erdő művelési ágú területeken az üzemterv szerinti VI és a TN megnevezésűek közül a láp és mocsár jellegű vizes élőhelyek erdőgazdasági és vízrendezési tevékenységgel nem érintetők, kivéve az ökológiai vízszükséglet biztosítását.
- p) Erdei tisztás és rét (TI, üzemtervi megjelöléssel) valamint cserjés (CE) erdei rakodónak és faanyag-mozgatási útvonalnak nem használható, valamint nem erdősíthető.

1.3.2.4. Nádasok, vizes területek, vízfolyások kezelése

- a) Az esetlegesen szükséges kotrás, illetve a patakok „élővíz” jellegének visszaállításához a későbbiekben szükséges a vízutánpótlás megteremtése, a technikai megoldások körültekintő, az érintett szakhatóságok javaslatainak betartásával, a szükséges engedélyezési eljárás lefolytatásával történhet.
- b) Biztosítani kell a természetes állapot fenntartását szolgáló optimális talaj- és felszíni vízháztartást.
- c) A védett területre szennyvizet vezetni, azt elhelyezni még tisztított állapotban sem szabad.
- d) Erek, csatornák, tavak karbantartási munkái során a depóniák földanyagát rekultiválni, tereprendezeni kell.
- e) Nád vágásához vonatkozó előírások szerint (1996. évi LIII. Tv.) engedélyt kell kérni.
- f) A nád és egyéb vízi növényzet aratását, kiszállítását október 15. és március 15. között kell végezni.
- g) A vízi madarak fészkelő telepeinek védelme érdekében a nádasok egy részét 4-5 éves forgóban kell kezelni.
- h) A nád és más vízi növényzet égetéséhez a természetvédelmi hatóság engedélye szükséges.

1.3.2.5. Tavak kezelése

- a) Horgászattal hasznosított mesterséges tavakon csónakból horgászni nem szabad.
- b) Horgászattal hasznosított mesterséges tavakon a természeti értékek figyelembevételével horgászatra nem használható partszakaszokat kell kijelölni.
- c) Hal telepítése csak a természetvédelmi hatóság hozzájárulásával végezhető.
- d) A mesterséges tavak, víztározók feltöltését és lecsapolását a természetvédelmi kezelővel egyeztetett időben és feltételekkel kell végezni a rajtuk megtelepedett védett élőlények megóvása érdekében.

1.3.2.6. Kivett területek kezelése

- a) A természetvédelmi hozzájárulás nélküli funkciót fel kell számolni, és a területet eredetihez hasonló állapotba vissza kell állítani.
- b) Az engedéllyel működő létesítményeknél a nem kívánatos látványt takarófásítással kell mérsékelni.
- c) Az új épületeknél és a felújításoknál törekedni kell azok tájba illeszkedő kivitelezésére, a földszintes építés, a hagyományos tetőfedés (cserép, nád) alkalmazására.
- d) Vízállások művelésbe fogásához (mezőgazdasági művelés, nádvágás, kaszálás, legeltetés) a természetvédelmi hatóság engedélye szükséges.

1.3.2.7. Régészeti lelőhelyek védelme

A szántásokból előkerülő régészeti leletek eredeti állapotban való megtartását biztosítani kell. Régészeti kutatás, feltárás csak a vonatkozó jogszabályok betartásával, a szükséges feltételek teljes mértékű biztosítása mellett történhet.

1.4. Egyéb előírások

- 1.4.1. Természetvédelmi hatósági ügyekben első fokon eljáró szerv Debrecen Megyei Jogú Város Jegyzője.
- 1.4.2. A területek védettségét „Természetvédelmi terület” feliratú táblával meg kell jelölni.
- 1.4.3. A védetté nyilvánítás tényét az illetékes földhivatal ingatlan-nyilvántartásába be kell jegyezni.
- 1.4.4. A fentieken túlmenően a területet érintő természetvédelmi korlátozások és szabályozás tekintetében az 1996. évi LIII. törvény és egyéb vonatkozó jogszabályok rendelkezései az irányadóak.

2. A debreceni Nagyerdő (városi) belterülete természetvédelmi terület 22324 hrsz.-ú ingatlanának természetvédelmi kezelési terve

2.1. Tervezési terület általános jellemzése, kezelője

2.1.1. Tervezési terület

A debreceni Nagyerdő (városi) belterületén a Nagyerdei körút és a Pallagi út által közbezárt, 21.0762 ha terület: a Nagyerdei Parkerdő (Békás-tó körüli park és Parkerdő).

A terület, mint kultúrtörténeti emlék, a város fejlődésének sajátos időszakára, a város és a Nagyerdő kapcsolatára is emlékeztet.

A Nagyerdei Parkerdő jelentős helyi értéket képvisel, mint a város legnagyobb egységes parkja tájképi és rekreációs szempontból is kiemelkedő. Számos idős, a korábbi természetes erdőtársulásra jellemző kocsányos tölgy (*Quercus robur*) fa található itt. Zoológiai szempontból fontos denevér, madár, ízeltlábú, és kételtű élőhely.

Természetvédelmi célja az értékes fa, cserje és lágyszárú állomány, valamint a parkra jellemző tájképi értékek és a gazdag állatvilág megóvása, fejlesztése, a park területi épségének fenntartása.

A parkerdő területének mérete kicsi ahhoz, hogy az erdőre jellemző életközösséget fenntartsa. A tervezési terület elszakadt a Nagyerdő nagy biológiai változatosságú országos védettségű részeitől.

A terület biológiai sokfélesége jelentősen elmarad a Nagyerdő természetsteremtő élőhelyeitől, főként a nagyobb tűrőképességű generalista fajok jellemzik, az érzékenyebb specialista fajok közül főleg az idős kocsányos tölgyekben élő fajok fordulnak elő nagyobb számban (nagy hősincér).

A tervezési terület természeti rendszereinek természetessége igen alacsony, az erdőtípusra jellemző társulások teljesen hiányoznak.

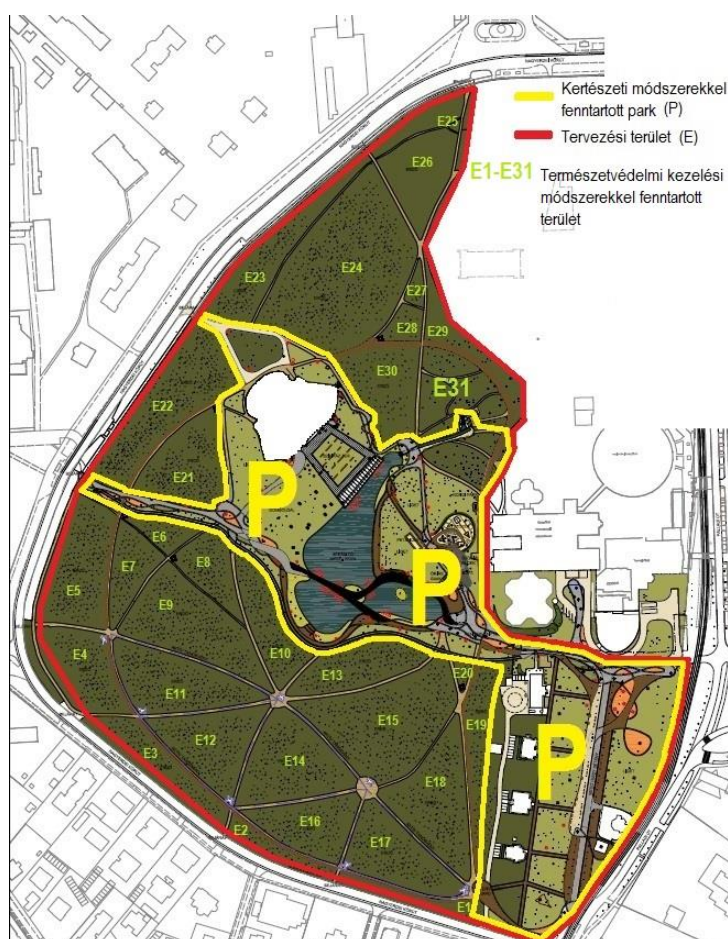
A ritka, természetvédelmi szempontból jelentős fajok közül a nagy hősincér (Natura 2000 jelölő faj) emelhető ki.

A korábbi veszteségek, a hosszú ideje folyó degradációs folyamatok miatt a sérülékenység alacsony, mivel az érzékeny, sérülékeny elemeket a terület elvesztette. Tovább romolhat a helyzet, ha a kocsányos tölgy öreg egyedeit nem tudjuk megóvni és nem sikerül a tölgyek tőszámát megőrizni, esetleg emelni.

A jellemzőség a fentiek értelmében szintén alacsony, a valamikori gyöngyvirágos tölgyes emlékét is csak kevés elem őrzi, a meglévő struktúra jellegtelen.

Jelenlegi értékét a pihenő, rekreációs funkció, színvonalas rendezvény-tér, esztétikus környezet adja. Ehhez a Nagyerdei Parkerdő, mint természeti érték kapcsolódik, a rekreációs funkciókat kiegészítve.

2.1.2. Térképi vázlat

A tervezési területet a térképen sötét vonal határolja, melynek rendeltetése, hogy őrizz meg a megmaradt élővilágnak továbbra is potenciális és valós élőhelyeit. A természetvédelmi kezelési módszerekkel fenntartott terület egységeket „E1-E31” számozás jelöli.

A világosabb vonal jelzi az intenzív kertészeti módszerekkel kezelt park (P) terület határát, mely mint kultúrparkká alakított terület és pihenőpark, tudományos-, kulturális közérdekből biztosítja a rekreációt, lehetőséget adva a lakosság részére a természeti értékek megismerésére.

2.1.3. Természetvédelmi kezelő

A tervezési területen a természetvédelmi kezelői feladatokat Debrecen Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatalának a helyi jelentőségű természetvédelmi területek fenntartásáért felelős szervezeti egysége (a továbbiakban: természetvédelmi kezelő) látja el, aki ezt a jogát szakmai koordinátoron keresztül, ökológus szakértő bevonásával gyakorolja.

2.2. Természetvédelmi célkitűzések

2.2.1. Gyakorlati célkitűzéseket befolyásoló veszélyeztető tényezők

- a) Mivel a természetes társulások hiányoznak, a területen a legnagyobb probléma a tájidegen, invazív hajlamú fajok, nitrofitá gyomok jelenléte.
- b) Gondot jelent a terület képének és vegetációjának vázát jelentő matuzsálemi korú kocsányos tölgyek egészségi állapotának romlása. Ezért kezelésükre kiemelt figyelmet kell fordítani, folyamatosan kell gondoskodni a száraz vázágak, valamint az egyéb élősködők, félélősködők (fehér fagyöngy) folyamatos eltávolításáról.
- c) A tervezési területen tervezett célok megvalósulását veszélyezteti a terület egyéb, természetvédelmi célkitűzésekkel ellentétes felhasználása.
- d) A parki és parkerdei területeket egyaránt veszélyezteti a nyári rendezvények alatt és a kiemelt turisztikai időszakokban jellemző rendkívül intenzív használat (növénytelepítések kitaposása, rongálás, illegális hulladékok megjelenése).

2.2.2. Gyakorlati célkitűzések

- a) Az egyedi tájkép és táji értékek megőrzése, fenntartása (E; P).
- b) A természetes folyamatok fenntartása (E).
- c) A területen élő védett növény- és állatfajok állományainak megőrzése, és bemutatási lehetőségének fejlesztése (E).
- d) A biológiai sokféleség megőrzése, elősegítése a degradálódó területeken (E).
- e) A természetvédelem érdekeivel összhangban álló kutatások elősegítése (E).
- f) A nagy forgalmú látogatás feltételeit, és egyben a terület természeti értékeinek védelmét biztosító infrastruktúra kiépítése, folyamatos karbantartása (E; P).

2.2.3. Gyakorlati célkitűzések indoklása

- a) A Nagyerdei Parkerdő évtizedek óta erdészeti módszerekkel kezelt, intenzíven bolygatott terület, melynek következtében az erdő természetes folyamatai megrekedtek. A tájidegen fajok betelepítése, majd térnyerése folyamatos. Ez együtt jár a terület degradációjával, gyomosodásával, melyet az éghaljat változása is felerősít. Súlyos problémát jelent a globális klímaváltozásban is gyökerező, szélsőségesen szárazuló klíma, amely további degradációs folyamatok táptalaját jelentheti. A változó környezeti viszonyokhoz a tájidegen fajok jobban tudnak alkalmazkodni, nemhogy elviselik a szárazabb mikroklimatikus viszonyokat, hanem eredményesebben szaporodnak és gyorsabban terjednek, mint a vegetáció őshonos elemei. Feladatunk és célunk a megmaradt élővilág értékes, védett és veszélyeztetett fajai számára túlélést jelentő természetközeli élőhelyek fenntartása, fejlesztése. Ehhez kapcsolódóan a természetes folyamatok érvényesülésének elősegítése, az őshonos fa és cserjefajok betelepítése, a meglévők támogatása, védelme, és a tájidegen fajok hosszú távú, tartós visszaszorítása az erdei részekről. Minél intenzívebben és drasztikusabban próbálunk meg egy terület helyzetébe beleavatkozni, annál nagyobb mértékű lesz a bolygatás, amely aztán az inváziós hajlamot növeli. Ezért kell szakaszosan, „apró” lépésenként haladni. Ennek megfelelően az utóbbi 2-3 évben az erdei területek fenntartása szakmailag megalapozottan (ökológus szakértők bevonásával), a természeti rendszerek érzékenységre való fokozott odafigyeléssel történik.

- b) "Városi" erdőként, a parkerdő, illetve arborétum jelleget szem előtt tartva egy szép, élvezhető, a városlakók pihenését, rekreációs céljait szolgáló erdő fenntartása fontos szempont a kezelés során.

2.3. Természetvédelmi stratégiák

- a) Termőhelyek leromlásának megállítása, azok átalakítása őshonos fajokkal (E).
- b) Invazív fás- és lágyszárú fajok visszaszorítása aktív természetvédelmi kezeléssel (E).
- c) Az invazív gyomfajok visszaszorítása, további terjedésük megakadályozása (E).
- d) A terület jellegzetes táji értékeinek védelme a tájkép átalakítással járó tevékenységek szabályozásával (E; P).
- e) A természetvédelmi kezeléseket megalapozó és azokat továbbfejlesztő kutatások (vizsgálatok) beindítása (állományterképezés, egyedszámlálás) (E).
- f) A látogatás, valamint az oktatási és kutatási tevékenység irányítása, szabályozása irányító táblák kihelyezésével, a meglévő sétautak fenntartásával (E; P).
- g) A faállomány gazdagítása különleges esztétikai (virágzás, őszi lombszíneződés stb.) élményt nyújtó fajokkal (P; az E és P határán).

2.4. Természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

2.4.1. Művelési ághoz nem köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

a) Élőhelyek kezelése, fenntartása

1. A munkálatok során be kell tartani Debrecen Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatalának a természetvédelmi kezelési feladatokat ellátó szervezeti egysége által kijelölt szakmai koordinátor utasításait, ajánlásait.
2. A munkálatok megkezdése előtt a munkavezetőket és a résztvevőket oktatásban kell részesíteni a szakmai koordinátornak és ökológus szakértőnek a helyszínen.
3. A környezet- és természet védelme érdekében csak megfelelő műszaki állapotú munkagépek használhatóak.
4. A deponálás, felvonulás, közlekedés elsősorban a vegetációval nem borított, kiépített közlekedési utakon, aszfaltozott területeken történhet.
5. A védett területeken a gépjárművek közlekedésére a meglévő utakat kell használni.
6. A munkálatok során meg kell akadályozni a hulladékok és szennyező anyagok (pl. olaj) elszóródását, szivárgását.
7. A munkálatok során fokozott figyelmet kell fordítani a helyi védett természeti értékek megóvására, azokat elpusztítani, bennük kárt okozni tilos.
8. Minden olyan tevékenység, amely a védett fajok pusztulását idézi elő, fokozottan védett fajok szaporodását zavarja, hatósági eljárást von maga után.
9. Figyelmet kell fordítani a fák és környezetük természetes viszonyainak fenntartására és eredeti jellegének megőrzésére.
10. Amennyiben a munkálatokkal érintett területen, növényeken védett fajok (fészkelő madarak, védett rovarfajok, denevérek stb.), vagy azokra utaló jelek (fészek, stb.) találhatók, a munkálatokat azonnal fel kell függeszteni és a szükséges intézkedésekről az illetékes természetvédelmi hatóság engedélyével gondoskodni kell.
11. A munkák elvégzését követően a zöldterületet a hulladéktól és törmeléktől mentesen, rendezett állapotban kell átadni. Törmeléket, hulladékot a területen tárolni nem lehet, annak 24 órán belüli elszállításról gondoskodni kell a munkák befejeztével.
12. A munkálatok az oktatásban részt vett munkavezető jelenlétében és a szakmai koordinátor vagy ökológus szakértő ellenőrzése mellett végezhetőek.

13. A munkálatokat az avarszint kíméletével a lehető legkisebb bolygatással és terheléssel kell végezni. A területen munkálatok elvégzésekor egyszerre legfeljebb harminc fő tartózkodhat. A területen munkálatok elvégzésekor egy munkacsoportban egyszerre legfeljebb tizenöt fő tartózkodhat.

14. A munkavégzés megkezdése előtt a területen a védett geofiták (pl.: téltemető, hóvirág) ismert előfordulási helyeit körül kell keríteni, hogy a munkálatok során ne sérüljenek.

15. A munkálatok kezdetének tervezett időpontjáról a természetvédelmi kezelőt értesíteni kell.

16. Amennyiben a munkálatok ütemezésében, az elvégezni kívánt munkálatokban változás történik úgy arról a természetvédelmi kezelőt 3 munkanapon belül értesíteni kell.

17. A területen biztosítani kell a hatáskörrel rendelkező hatóságoknak a hatósági-, valamint a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság természetvédelmi őrének és a természetvédelmi kezelőnek az ellenőrzés lehetőségét.

18. A védőfunkciók ellátásának, illetve a terület mezo- és mikroklimájának megóvása érdekében biztosítani kell a folyamatos ligetes jellegű erdőborítást.

19. A Parkerdő területén az invazív cserjefajok (pl. akác, nyugati ostorfa, bálványfa) gyérítéssel szelekciója október közepétől a következő év március közepéig, korai tavaszodás esetén február végéig végezhető. A cserjeszelekciót csak úgy lehet megkezdni, hogy előtte a területen felmérést kell végezni és még lomblevelű állapotban meg kell jelölni azokat a tájidegen, invazív fajokat, amelyeket a védett területről el kell távolítani.

20. A cserjeszelekció során a cserjeszint nem távolítható el teljes mértékben. A területen hektáronként 4-5 (egyenként 45-50 m²-es) cserjefoltot kell hagyni, még akkor is, ha az főleg invazív fajokból áll. A meghagyandó cserjefoltokat szakmai koordinátor jelenlétében kell kijelölni. A cserjeszint invazív fajait fokozatosan a Nagyerdő eredeti vegetációjára jellemző cserjefajokra (pl: galagonya, kökény, fagyal, mogoró stb.) kell cserélni.

21. Az erdőkezelési beavatkozások lehetséges irányai, feladatai az állományrészek fafajösszetételétől, szerkezetétől, színtettségétől, az „újulat” jelenlététől, stb. függően az alábbiak:

a) Az erős koronájú, kielégítő egészségi állapotú, várhatóan magas életkort elérő faegyedek megsegítése, alánövések megszüntetése, öreg tölgyek kiszabadítása, látványhelyzetbe hozása.

b) A sűrű állományrészek kismértékű, csoportos mintázatú fellazítása.

c) Az állományok alatt megjelent faegyedek, facsoportok megsegítése, felszabadítása.

d) A feltörekvő fiatalos foltokban – a természetes szelekció kiegészítéseképpen – a kiugró, erőteljesebb egyedek megsegítése, a fafaj-arányok kontrollja.

22. A tájidegen, invazív, Nagyerdőre nem jellemző és vegetációt veszélyeztető fák kivágását és gallyazását fészkelési és fiókanevelési időszakon és a denevérek téli nyugalmi periódusán kívül, augusztus 20. és október 15. között kell elvégezni. Amennyiben az időjárási körülmények hirtelen megváltoznak (gyors lehűlés, tartósan csapadékos időjárás, stb.), úgy a fakivágások, illetve az ahhoz kapcsolódó munkálatok befejezési határidejét ennek megfelelően kell ütemezni. Gallyazást követően minden esetben sebkezelést kell alkalmazni. Amennyiben minden kétséget kizáróan bizonyítható, hogy a fa nem telelőhelye denevéreknek, a kitermelés március 15-ig végezhető. A munkát lehetőség szerint – a lágyszárú szint védelme érdekében – fagyott talajon kell végezni.

23. Az invazív fák kivágását „szakaszosan” (több évre ütemezve) egészségi állapotuk figyelembevételével kell elvégezni. Ezen fák sem távolíthatók el a munkálatok során egyszerre. Az invazív fajok „lecserélése” őshonos, Nagyerdőre jellemző fajokra a kisebb környezeti terhelés csökkentése miatt szintén csak szakaszosan, több évre kiterjedően végezhető.

24. A kivágandó fák kijelölését a szakmai koordinátor jelenlétében kell elvégezni.

25. Invazív, gyökérről újrasarjadó fák esetében a fakivágást a talajszinten kell elvégezni. Tuskózással kizárólag a 10 cm-nél kisebb vágáslappal „hátramaradt” tuskók távolíthatók el. A bolygatás elkerülése érdekében a 10 cm-nél nagyobb tuskók esetében glifozátsav tartalmú szerrel kell a tuskók felületét kezelni. A kezeléseket csak növényvédelmi szakember végezheti.

26. Amennyiben fakivágásra kerül sor, úgy a tájidegen fajok kivágott törzsét a területről el kell szállítani. Az őshonos fák törzsét szakmailag meghatározott mennyiségben holtfaaként a területen kell hagyni (kivétel: növény-egészségügyi kitermelés), ezzel is segítve a korhadéklakó fajok fennmaradását, faj és egyedszámának növekedését.
27. A munkálatokkal érintett területen néhány invazív fásszárú impozáns egyede meg hagyható (nyugati ostorfa, stb.), melyek védett madárfajoknak táplálékot szolgáltathatnak.
28. A területről őshonos fafajok növény-egészségügyi okokból, illetve balesetveszély miatt távolíthatók el.
29. A fák gallyazása emelőkosaras autóról kizárólag a sétányok melletti utakról a szakmai koordinátor által eldöntött és kijelölt helyről végezhető. Emelőkosaras autó kizárólag a vegetációval nem borított, kiépített közlekedési utakon, aszfaltozott területeken közlekedhet. A vegetációval sűrűn borított részekre emelőkosaras autót bevinni tilos.
30. Amennyiben a kivágandó fák emelőkosaras autóról nem közelíthetők meg, úgy a kivágást alpin technika alkalmazásával kell megvalósítani. A kivágást - amennyiben egyéb korlátozó okok (denevérvédelem) nincsenek - lehetőleg fagyott talajon kell végezni.
31. Az emberéletet, közlekedést nem veszélyeztető lábon száradó, őshonos, keménylombú (kocsányos tölgy, mezei juhar, mezei szil) fafajok példányainak kitermelése tilos. Kizárólag növény-egészségügyi okokból (pl.: szű fajok elszaporodása) indokolt mennyiségben eltávolíthatók.
32. Amennyiben a fakivágás olyan fát érint, amelyen természetes odú, vagy olyan korhadás van, amely alkalmas denevérek, egyéb kisemlősök meghúzódására, azt előtte szakemberrel meg kell vizsgáltatni, hogy valóban „lakatlan”-e.
33. Az odúlakó madarak számára A, B, C, D típusú mesterséges odúkat, valamint denevérodúkat kell kihelyezni a területen. Az odúkat kizárólag szakmai koordinátor által előre kijelölt helyen lehet elhelyezni a telepítendő fajok territórium igényének figyelembevételével, a tájolás pontos meghatározása miatt, valamint a zavaró hatások elkerülése érdekében.
34. Azon fák eltávolítása melyeken már mesterséges odú van kihelyezve, csak balesetveszély megelőzése érdekében lehetséges, és az odú áthelyezéséről szakmai koordinátor felügyeletével gondoskodni kell.
35. Természetvédelmi szempontból és a koros tölgyek egészségi állapotromlásának megfékezésére a fák törzsére feltörekvő borostyánt vissza kell szorítani. A felfutó indákat el kell vágni, és a törzs környezetében 1 méteres sugarú körben a borostyánt el kell távolítani.
36. A munkálatokkal érintett területeken meg kell akadályozni a gyomosodást. Kizárólag mechanikai (kézi gyomlálás, kaszálás) gyomirtás alkalmazható. A kaszálások havi egy alkalommal végezhetőek június közepétől. A gyomok intenzív előretörése esetén a terület előzetes felmérése után a vegetációs időszak elejétől végezhető a terület kaszálása. A mechanikai gyomirtás során kímélni kell az őshonos fajokból álló „újulat” egyedeit. Leghatékonyabb eljárás a kézi gyomirtás. A feljövő nitrofitá gyomokat (vérehulló fecskefű, kisvirágú nenyúljhosszám), a parlagfüvet, és a mérgező (termésű) gyomnövényeket is (alkörmös, fekete csucor) kézi gyomirtással kell eltávolítani.
37. A kivágott fák helyére kijelölt őshonos, a Nagyerdő korábbi vegetációjára jellemző fafajok telepítését minden év december 15-ig el kell végezni. A telepítést úgy kell elvégezni, hogy a fák fajuknak, habitusuknak megfelelően tudjanak növekedni. A telepítést követően gondoskodni kell a telepített fák növényápolási munkáinak (öntözés, gyomirtás, stb.) elvégzéséről. A növényápolási munkálatok során növényvédő szerek közül csak a vektor rovarok szájszervével átvihető vírusfertőzést csökkentő, paraffinolaj hatóanyag tartalmú szerek használhatóak.
38. A cserjeszelekcióval érintett erdőfoltok területén őshonos cserjefajokat kell telepíteni (csíkos kecskerágó, bibircses kecskerágó, közönséges mogyoró, egybibés galagonya, ükörke lonc, veresgyűrű som, közönséges kutyabenge, kökény, stb.).

39. A területen a cserjék telepítése szeptember végén, míg az őshonos fafajok telepítése november közepétől kezdhetőek meg és december közepéig végezhető. Az újonnan telepített fák és cserjék tavaszi metszését a vegetáció beindulásáig (rügypattanás előtt!), de legkésőbb adott év március 31-ig be kell fejezni.

40. Az őshonos fajok mellett kiemelkedő esztétikai élményt nyújtó fák, cserjék is telepíthetők. Kizárólag olyan fajok, amelyeknek nincs inváziós hajlama és a területre jellemző őshonos fajokkal nem hibridizálódik.

41. El kell végezni a lágyszárú szint rekonstrukcióját is. Az erdő sétányainak közelében a Nagyerdő korábbi vegetációjára jellemző fajú növények telepítését kell elvégezni (gyöngyvirág, odvas keltike, széleslevelű salamonpecsét, soktérű salamonpecsét, bogláros szellőrózsa). Elősegítve ezzel a gyomosodás megakadályozását.

42. Az értékes lágyszárú fajok egyedeit, csoportjait GPS koordinátáik meghatározásával nyilvántartásba kell venni, és térképen jelölni.

b) Fajok védelme

1. Az egykori Nagyerdő mára megmaradt elemeinek - a biológiai kor felső határát elérő kocsányos tölgyek és a hozzájuk kötődő nagy höscincér - védelmét biztosítani kell a területen. A lágyszárú szint megmaradt fragmentumai még hordozzák az eurosibériai erdőssztyepp tölgyesek egyes karakterfajait, jelölő elemeit: odvas keltike, bogláros szellőrózsa, foltos kontyvirág.

2. A területen élő madárfajok élő- és szaporodó helyének fokozott védelme, biztosítása érdekében fészkelő és búvóhelynek alkalmas cserjefoltokat kell kialakítani.

3. Mesterséges odúk kihelyezésével segíteni kell az odúlakó madár és denevérfajok sikeres megtelepedését, faj és egyedszámának növekedését.

4. A dolmányos varjú állomány erőteljes csökkentésére kell törekedni.

5. A partmenti növényzet (gyékényes foltok) kiterjedésének optimalizálásával kell hozzájárulni a kétéltű- és a hüllőfauna állomány-növekedéséhez, illetve annak fenntartásához.

6. Az értékes rovarfajok (cincérek, orrszarvú bogár, szarvasbogár, stb.) élőhelyeinek (öreg fák, korhadó területen hagyott törzsek), biotópjainak védelmét biztosítani kell, illetve az idős őshonos fafajokat, melyek a denevérpopuláció fennmaradásához nélkülözhetetlenek.

c) Táj- és kultúrtörténeti értékek

A tervezési terület tájképi jellegét az alábbi táji értékek megtartásával meg kell őrizni:

1. Egységes parki jelleg, amely tartalmaz nyílt gyepfelületeket, ligetes parki területeket, lombkoronaszintben zárt erdei részeket és tisztásokat
2. Ligetes öregtölgyes erdőrészek
3. Békás-tó (egységes nagy vízfelület)
4. Természetes felszíni formák, homokalakulatok (pl. a Szabadtéri Színpad mögötti és a kerítés közötti homokbefűvások terület)
5. Szabadtéri Színpad eredeti épületrésze
6. A Nagyerdei Parkerdő déli részén található Tóth Árpád emlékmű
7. Medgyessy-sétány kétoldali hársfasora
8. Medgyessy-sétány villasora
9. A tervezési terület keleti határa melletti Régi Vigadó épülete

d) Látogatás

da) Turizmust érintő kezelési előírások, általános korlátozások

1. A Nagyerdei Parkerdő nyitvatartási időben szabadon látogatható, de az ott végzett tevékenységek csakis a természetvédelmi kezelői előírások figyelembevételével végezhetők.
2. A területen tüzet gyújtani tilos!
3. A fenntartó beavatkozások idején és balesetveszély esetén a természetvédelmi hatóság időszakos látogatási korlátozást rendelhet el.

4. Az erdőállományt és a hozzá kötődő élővilágot károsítani tilos!
5. Minden olyan tevékenység, amely a védett fajok pusztulását idézi elő, vagy fokozottan védett fajok szaporodását zavarja, hatósági eljárást von maga után.

db) A területen tartandó közösségi eseményeket, illetve rendezvényeket érintő speciális előírások

1. Védett területen a gépjárművek közlekedésére a meglévő utakat kell használni.
2. A rendezvény során folyamatosan gondoskodni kell a hulladék gyűjtéséről és elszállításáról.
3. A rendezvény lebonyolítása előtt, és a rendezvény lebonyolítását követően a természetvédelmi kezelővel helyszíni bejárás megtartása szükséges, melynek során jegyzőkönyvben rögzítésre kerül a parkalkotók állapota, és a szükséges helyreállítási munkálatok előírásai.
4. A rendezvény befejezését követően a szervező haladéktalanul, de legkésőbb a rendezvényt követő munkanapon meg kell kezdeni az eredeti állapot helyreállítását. A helyreállítás végső határideje a rendezvényt követő helyszíni bejáráson felvett jegyzőkönyvben kerül megállapításra.
5. Amennyiben a rendezvény során a közterületi parkban, bútorzatban kár keletkezik, annak helyreállítási költségei a szervezőt terhelik.
6. A rendezvényen részt vevőknek be kell tartani a környezetvédelmi és természetvédelmi előírásokat.
7. A terület használata során kiemelt figyelmet kell fordítani a természeti értékek és rendszerek, a tájképi adottságok és egyedi értékek megőrzésére.

e) Oktatás és bemutatás

A tervezési területen az oktatást és bemutatást szolgáló infrastruktúrát védettséget jelző táblák és információs táblák karbantartásával és bővítésével fejleszteni kell.

f) Kutatás, vizsgálatok

A területen kutatási tevékenység az egyéb jogszabályi előírások betartása mellett a természetvédelmi kezelőnek legalább 30 nappal előre benyújtott, és elfogadott kutatási terv alapján végezhető.

g) Terület és földhasználat

1. A területen új építmény csak kiemelt közérdekből, vagy természetvédelmi célok valamint a parki, rekreációs fejlesztések kapcsán szükséges indokból épülhet.
2. A földutakon csak a természetvédelmi kezelés, a tulajdonosi jogok gyakorlása, jogszabályban előírt, valamint jogszabályban előírt engedéllyel rendelkező tevékenységek végzése érdekében lehetséges a gépjárművel történő közlekedés, illetve munkavégzés.

h) Természetvédelmi infrastruktúra

ha) Általános előírások

1. A nem szilárd (szórt) burkolatú járdák és sétányok fenntartása során gondoskodni kell azok tavaszi és évközi frissítő felületgereblyezéséről és ezzel együtt a gyepfelülettel határos részeken a gyepszél vágásról, vegetációs időszakban a mechanikai módszerekkel történő gyommentesen tartásáról. Az erdei sétányok (szórt, mulcs, murva) tisztán tartását, seprését szükség szerint, folyamatosan el kell végezni, a kommunális eredetű szemetet és egyéb hulladékot naponta el kell távolítani. A hóeltakarítást a felületeken az időjárási viszonyoknak megfelelően a főbb utakon sepréssel el kell végezni. A szórt burkolatú járdák, sétányok felülterítését évente a teljes felületen el kell végezni.

2. Szilárd burkolatú járdák, sétányok fenntartása során naponta gondoskodni kell azok tisztántartásáról kézzel vagy géppel végzett sepréssel, a nagyobb és könnyű hulladékok folyamatos gyűjtéséről és elszállításáról. A hó eltakarítását, síkosság mentesítést szükség szerint el kell végezni folyami homok vagy egyéb természetes eredetű érdesítő anyag felhasználással. A területen sózás vagy más vegyi síktalanító anyag, csákány, jégvágó nem használható. A síkosság-mentesítést a jegesedés észlelésétől számított 2 órán belül kell megkezdeni. A burkolaton megjelent gyomokat rendszeresen el kell távolítani. A díszburkolatot folyamatosan tisztán kell tartani, a megjelenő gyomok, és foltot hagyó szennyeződések eltávolításával. A burkolat fugáinak ellenőrzését, tisztántartását, szükség szerinti fugázását, a burkolatban lévő víznyelők, csapadékvíz elvezető folyókák, átereszek tisztítását havi rendszerességgel kell végezni.
3. A területen lévő hulladékgyűjtők ürítését szükség szerint, a park terhelésének megfelelően folyamatosan kell végezni. Gondoskodni kell a hulladékgyűjtők rendszeres takarításáról, fertőtlenítéséről.
4. A közterületre kihelyezett padok tisztántartásáról, takarításáról folyamatosan, kezelésükről évente kell gondoskodni.
5. Az ivókutak fenntartása során folyamatosan el kell végezni azok tisztítását, a kutak környékének fertőtlenítését és a műköelemek tisztántartását.
6. A köztéri műtárgyak fenntartása során a szükség szerinti takarítást, tisztítást kell végezni a land-art és mászószobrok, a kerékpártárolók, a napozódekkek, a sakkasztal, az óriás sakkasztal és a pentaque esetében. A land-art és mászószobrok, valamint a napozódekkek felületeit évente át kell festeni, tisztasági és állagmegóvási célokból. Kiemelt figyelmet kell fordítani a stég folyamatos, napi tisztán tartására, valamint évente elvégzendő kezelésére, festésére.
7. A parkerdőt övező kerítés ellenőrzését, átvizsgálását teljes hosszában, folyamatosan kell végezni.
8. A megrongált információs táblák helyreállításáról folyamatosan gondoskodni szükséges.
9. A játszótéri homokfelületek fenntartása során kiemelt figyelmet kell fordítani a takarításra, a hulladék eltávolítására, a felületek napi átgereblyezésére, frissítésére, a játszótéri elemek tisztántartására. Szükség szerint el kell végezni a homokfelületek rotálását, felülterítését, fertőtlenítését. A játszótéri elemek kezelését évente, a gyártó által meghatározott színek, színekódok szerint vízbázisú, magas minőségű, gyermekbarát UV álló vastag lazúrral szükséges elvégezni.
10. A játszótér melletti szociális helyiségek takarítását folyamatosan, naponta több alkalommal, megfelelő higiéniai biztosító hatékonysággal el kell végezni, a berendezések karbantartásáról szükség szerint gondoskodni kell.

hb) Vízgazdálkodást érintő kezelési előírások

1. A terület vízellátása érdekében nem engedélyezhető olyan beavatkozás, amely csökkentheti a terület vízkészletét, illetve ronthatja annak mezo- és mikroklímáját.
2. A vízfelhasználás jelentős csökkenése érhető el a nem odavaló (tájidegen) növények (gyomosító aljnövényzet és gyomfák) eltávolításával, valamint a tájidegen erdőalkotó fafajok fokozatos lecserélésével honos fafajokra, hogy több talajnedvesség maradjon meg a legfontosabb növényeknek.
3. Az „E”-jelű területeken az őszi avartakarót a területen kell hagyni.

2.4.2. Művelési ághoz köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

2.4.2.1. Művelés alól kivett területek kertészeti kezelése

A növényápolási munkák során keletkező növényi hulladékot a lehető legrövidebb időn belül el kell szállítani, a munkavégzést követően növényi hulladék nem maradhat a területen.

A virágfelület akkor tekinthető gondozottnak, hogy ha nincs a felületükön gyom, elvirágzott növényi rész, hulladék.

Az egyes munkaműveletekhez kapcsolódó gyakoriságok és keretszámok évente felülvizsgálatra és megállapításra kerülnek az adott évben január 15-ig.

A tervezési területen belül, a kezelési terv térképi vázlatán világos vonallal körülhatárolt, intenzív kertészeti módszerekkel fenntartott parkrész kezelési előírásai:

a) A park gyepfelületeinek kezelése

1. Az egészséges és erős gyepfelület fenntartása, valamint a gyomosodás megakadályozása érdekében a mesterségesen kialakított, parki gyepfelületeken évente 2 alkalommal gyeplazítást, gypszelezést, és évente legfeljebb 25 alkalommal kaszálást kell végezni, a kaszálék összegyűjtéséről és elszállításáról minden esetben gondoskodni kell.
2. A tápanyagutánpótlás, talajerő visszapótlás engedélyezett készítményekkel, illetve érett, morzsálékos trágyával, komposztal, alacsony mennyiségű, a talaj adottságoknak megfelelő trágya alkalmazásával megengedhető.
3. Az áttaposások újrafűvesítése és felülvetés évente 2 alkalommal végezhető, mely akkor elfogadott, ha a kelés mértéke eléri a 90%-ot és egyenletes.
4. A kétszikű gyomok eltávolítása mechanikai módszerekkel végezhető
5. Az őszi lombgereblyézést a lombohullás ütemének megfelelően kell elvégezni. A munkavégzést követően növényi hulladék nem maradhat a területen.
6. Növényvédő szerek használata csak indokolt esetben és csak természetvédelmi célból engedélyezhető.

7. Az „E”- jelű területek gyepterületein természetvédelmi célú tevékenységek (élőhely-rekonstrukció, gyepfelületés) kivételével tilos a talajmozgatással járó agrotechnikai beavatkozás.

b) Cserje- és talajtakaró felületek fenntartása

1. A tavaszi, őszi cserjeág ásást az időjárási körülmények figyelembevételével kell elvégezni.
2. A cserje- és talajtakaró ágyak folyamatos gyommentesen tartása érdekében kapálást, gyomlálást kell végezni a gyomok kiszedésével, és a keletkező zöld hulladék elszállításával.
3. A cserje- és talajtakaró ágyak növényeinek fenntartó metszését a koratavaszi időszakban, rügypattanásig el kell végezni; de a növények növekedési ütemének figyelembevételével évközben is szükséges metszés.
4. A cserjék és talajtakaró növények különböző eredetű megbetegedéseinek kezelése, növényvédelme teljes területen a természetvédelmi hatóság által engedélyezett szerekkel, illetve a fertőzött hajtások visszavágásával történhet.
5. A pótlást az időjárási körülményeknek megfelelően, de legkésőbb május 15-ig el kell végezni.
6. A fenyőréteg (mulcs) borítás frissítését, pótlását évente két alkalommal el kell végezni.
7. A cserje és talajtakaró felületek tápanyagutánpótlását a növények növekedési erejének figyelembevételével, szükség szerint, engedélyezett készítményekkel kell elvégezni.

c) Sövény fenntartása

1. A sövényalj tisztítást tavasszal, ősszel, gypszelevágással egybe kötve, a kerítés teljes nyomvonalában is. A tavaszi munkálatok határideje április 15., az őszi munkálatoké október 31.
2. A sövényalj gyommentesítésére kapálás, gyomlálás havonta, májustól októberig történhet. A keletkező növényi hulladékot a területről a lehető legrövidebb időn belül el kell szállítani.
3. A sövénynyírás tavaszi munkálatait rügypattanásig, de legkésőbb március végéig el kell kezdeni, majd áprilistól szeptember végéig havonta el kell végezni, évközi metszés, vadálás elvégzése is szükséges.
4. A sövényalja tavaszi, őszi mély ásása gypszelevágással az időjárási körülmények figyelembevételével történjen.

5. Növényvédelem különböző eredetű megbetegedések kezelése érdekében teljes felületen, a természetvédelmi hatóság által engedélyezett szerekkel, módszerekkel végezhető.
6. A pótlást az időjárási körülményeknek megfelelően, de legkésőbb május 15-ig el kell végezni.
7. A tápanyagutánpótlást a növények növekedési erejének figyelembevételével, szükség szerint, engedélyezett készítményekkel kell elvégezni.

d) Vízi, mocsári növényzet fenntartása

1. A vízfelület tisztítását folyamatosan naponta, növények visszavágását, metszését ősszel illetve koratavasszal kell elvégezni, a keletkezett növényi és egyéb hulladékot a területről mihamarabb el kell szállítani.
2. A növényzet különböző eredetű megbetegedéseinek kezelése, növényvédelme teljes felületen a természetvédelmi hatóság által engedélyezett szerekkel, illetve a fertőzött hajtások visszavágásával történhet.
3. A növényzet pótlását a felületen kialakult hiányosságok figyelembevételével kell elvégezni.
4. A tápanyagutánpótlást a növények növekedési erejének figyelembevételével, szükség szerint, engedélyezett készítményekkel kell elvégezni.

e) Rózsafelületek fenntartása

1. A rózsafelületek nyitásának, takarásának, metszésének elvégzését az időjárási körülmények figyelembevételével kell elvégezni.
2. A rózsafelületek vadlását a növények növekedési ütemének figyelembevételével kell végezni.
3. A rózsatövek gyommentesen tartásának érdekében a tövek alatti nem kívánatos növények eltávolítását legalább havonta, a vegetációs időszak alatt folyamatosan el kell végezni.
4. Növényvédelem különböző eredetű megbetegedések kezelése érdekében teljes felületen, a természetvédelmi hatóság által engedélyezett szerekkel, módszerekkel végezhető.
5. A növények pótlását ősszel kell elvégezni, takarással október végéig.
6. A fenyőkéreg borítás/felülterítés 5 cm vastagságban kell elvégezni évente 1 alkalommal, májusig.
7. A felület tápanyagutánpótlását tavasszal a kitakarással, első metszéssel egyidejűleg kell elvégezni.

f) Park- és sorfa fenntartás

1. A gallyazási munkákat 6 méterig, 6-15 m között és 15 m felett kosaras autóval kell végezni. A fitotechnikai munkálatok során a 6 cm-t elérő vagy meghaladó metsz-felületű sebeket kezelni kell. Szükséges szárazoló-, koronaalakító-, ifjító- és koronakönnyítő gallyazás, valamint az épületekre nőtt ágak eltávolítása. A gallyazásokat, fakivágásokat elsősorban a növények nyugalmi állapotában, valamint fészkelési időn kívül (augusztus 20. – március 15.) kell elvégezni, ez alól kivételt jelent az életveszély- és balesetveszély megelőzése és elhárítása érdekében végzett faápolási munkálatok. Szükséges továbbá a jelzett fákon odúkezelés, mely során az odú megtisztítását kell elvégezni, az odú kitöltésével.
2. A tő- és törzsarjak eltávolítását 5 m-es magasságig a vegetációs időszakban évente 4 alkalommal, szükséges végezni.
3. A fiatal telepítésű fák tányérozását az öntözési időszakban el kell végezni, a kialakított tányérokat folyamatosan gyommentesen kell tartani.
4. Növényvédelem különböző eredetű megbetegedések kezelése érdekében, a fertőzött faegyedeken a természetvédelmi hatóság által engedélyezett szerekkel, módszerekkel végezhető.
5. A tápanyagot tavasszal az első metszéssel egyidejűleg kell a facsemeték alá kihelyezni.
6. A park és sorfák pótlását kora tavasszal vagy ősszel kell elvégezni fagymentes időben. A kiültetett fákat az ültetéstől számított 2 évig öntözni kell!
7. Tuskómarást a talajszint alatt minimum 30 cm mélységig kell elvégezni, a talajszintig a marás helyét termőfölddel fel kell tölteni.

g) Élő és árnyéki gyepépítő növények fenntartása

1. A tavaszi visszavágást, takarítást a fagyok elmúltával minden év április végéig, az elhalt növényi részek eltávolításával kell elvégezni.

2. Az élő ágyak gyommentesen tartását vegetációs időszakban 12 alkalommal kapálással, gyomlálással el kell távolítani, a rendezvények előtt kiemelten oda kell figyelni.
3. Az elvirágzott növényi részek eltávolítását a növények tavaszi visszavágása után a vegetációs időszakban havonta kell végezni.
4. A tápanyagot tavasszal az első metszéssel egyidejűleg kell a növények alá kihelyezni.
5. A növények pótlását május közepéig kell elvégezni a hiányos felületeken.

h) Virágfelületek fenntartása (egynyári, kétnyári, hagymás)

1. A virágágyak előkészítése ültetéshez: kiürítés, ásás, vonalazás, stb. kiültetési terv szerint
2. ültetés: egynyári, Canna, kétnyári palánták és/vagy hagymás növények
3. virágágyak gyomlálását, kapálását, gyepszél-vágást az elvirágzott növényi részek eltávolításával áprilistól októberig folyamatosan kell végezni.
4. Öntözést az automata öntözőrendszerrel ki nem épített felületeken évi 65 alkalommal számolva, az időjárási viszonyoknak megfelelően kell végezni
5. Növényvédelem különböző eredetű megbetegedések kezelése érdekében, a teljes felületen a természetvédelmi hatóság által engedélyezett szerekkel, módszerekkel végezhető.
6. Évközi pótlást egy és kétnyári felületeken szükség szerint kell elvégezni.
7. Talajjavítást tözeges földkeveréssel, a kiültetések előtt a teljes felületen szükséges végezni.
8. A tápanyagot tavasszal a kiültetéssel egyidejűleg kell a területre kijuttatni, majd még kétszer meg kell ismételni, a virágzás meghosszabbításának érdekében.

i) Vízfelület tisztántartása

1. A tófelszín tisztítását, a növényi és egyéb hulladék elszállítása naponta szükséges elvégezni.
2. A csobogó és az átereszek tisztántartását naponta el kell végezni.
3. A hínár és egyéb felszaporodott vízi növényzet gyérítését a tófelület 75%-án szükség szerint el kell végezni, a kiszedett hínárt el kell szállítani.“